ప్రధానితో మాట్లాడాలి

[1990]

"గాంధీ గారిని నువ్వెప్పుడైనా చూశావా మమ్మీ?"

అనీల్ ప్రశ్నకు పుస్తక పఠనంలో లీనమైన సంధ్య జవాబు చెప్పలేదు.

"నిన్నే- మమ్మీ- గాంధీగారిని నువ్వు చూశావా?" రెట్టించాడు అనిల్.

"ఆహా!"

"ఫోటోల్లోనూ, సినిమాల్లోనూ కాదు- నిజంగా చూశావా?"

"నిజంగానా? అయితే చూశ్చేదు- మీతాతగారు చూశారట!"

అంతే! అనీల్ తాతగారి దగ్గరకు పరుగెత్తాడు.

"తాతయ్యా తాతయ్యా- నువ్వు గాంధీగార్ని చూశావటగదా?"

"ఏ గాంధీ రా?"

"అదే తాతయ్యా మన బాపూజీని"

"చూశాన్రా తాతా."

"ఎక్కడ తాతయ్యా?"

"మొదటిసారేమో ఉప్పుసత్యాగ్రహం సమయంలో మా వూరొస్తే చూశాను రెండోమారు- మనదేశానికి స్వాతంత్ర్య మొచ్చాక ఒకరైలు ప్రయాణంలో చూపేను."

"రైల్లోనా? ఎలా"

"ఆయనా నేనూ ఒకే రైల్లో ప్రయాణం చేస్తున్నాం. ఆసంగతి నాకు తెలీదు- నేను పొందూరు స్టేషన్లో ఎందుకో దిగేను- జనం పూల దండలతో పరుగెత్తుకొస్తూంటే ఆశ్చర్యంగా అడిగాను- అప్పుడు తెల్సింది - గాంధీగారు కూడా మారైల్లోనే ప్రయాణం చేస్తున్నారని-

ప్రధానితో మాట్లాడాలి;

తీరా చూస్తే నా ప్రక్క పెట్టెలోనే ఉన్నారాయన- జనాన్ని చూసి ప్లాట్ ఫారం మీదికి దిగేరు. అప్పుడు చూసేను."

ఆ సమాధానంతో అనీల్ సంతృప్తి పడలేదు- మరో ప్రశ్న వేసేడు—

"మరీ—నువ్వాయనతో మాట్లాడేవా తాతయ్యా?"

"లేదురా తాతా- ఆయనే మాట్లాడేరు నాలుగు మాటలు— హిందీలో- మేమంతా విన్నాం."

"ఏంటి తాతయ్యా అలాచేశావ్- అంత దగ్గరగా చూసినపుడు ఎంచక్కా మాట్లాడొచ్చుగా! నువ్వు ఆయనతో మాట్లాడితే నాకెంత బాగుండేది!"

"ఏం చేయనూ, నాకు బాగా హిందీ రాదుగా మరి!"

మరేమీ ప్రశ్నించలేదు అనీల్- చిన్నబుచ్చుకున్నట్లు మొహం పెట్టుకుని వచ్చేశాడు- కొడుకు ముఖంచూస్తే నవ్వొచ్చింది భవానీ ప్రసాద్ కి. ఏడేళ్ళ వయసులోని వాడి ఆసక్తికి అతనికెంతో ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించింది.

నాలుగు రోజుల క్రితం ఆదివారంనాడు ఇల్లు సర్దుతూంటే పాత పుస్తకాల పెట్టెలో వాడికి దొరికిందో పుస్తకం! దేశ స్వాతంత్ర్య సముపార్జనలో కృషి చేసిన నాయకుల ఫొటోలూ. వివరాలూ వున్నాయా చిన్న పుస్తకంలో- అది ఎలా పడిందో—అనీల్ కంట పడింది- దానికి తోడు ఎదురింటి ప్రకాశ్ తన తాతగారి గురించి చెప్పిన మాటలు! ప్రకాశ్ తాతగారొక స్వాతంత్ర్య సమర యోధుడట- ప్రభుత్వంవారు కల్పించిన రైల్వే ఫ్రీపాస్ సదుపాయంతో ఆయన రెండురోజులు క్రితం వచ్చారట- ఆయన గాంధీగారికి మిత్రులట. ఆయనతో కల్సి పని చేశారట. ఈ పుస్తకం చదివి, ఆ విష

యాలు తెల్సుకున్న దగ్గర్నుంచి అనీల్ ఆలోచనల్లో మార్పురావడం గమనించేడు భవానీ ప్రసాద్.

*　　*　　*

మర్నాడు ఉదయం భవానీ ప్రసాద్ పేపరు చూస్తూంటే ఎదురుగా వచ్చి నిల్చున్నాడు అనీల్. వాడి ముఖంలో వున్న సందేహాన్ని పసిగట్టి,

"ఏరా అనీల్. ఏం కావాలి" అడిగేరాయన.

"ప్రధాన మంత్రి అవ్వాలంటే ఏం చదువుకోవాలి డాడీ"

"అంటే....?" ఆశ్చర్యంగా అడిగేడు భవానీప్రసాద్.

"అదే డాడీ- కలెక్టర్ అవాలంటే ఐ.ఏఎస్సూ; డాక్టరవ్వాలంటే ఎం.బి.బీయస్సీ చదవాలని తాతయ్య చెప్పేడు. మరి ప్రధానమంత్రి అవాలంటే ఏం చదవాలిటా?"

రాజకీయ పదవులకు చదువులంత ప్రధానం కాదని చెప్పాలనుకున్నాడు భవానీప్రసాద్- కానీ చెప్పలేదు.

"ప్రధాని అవాలంటే బాగా చదువుకోవాలి- అయితే చదువొక్కటే సరిపోదు- ఆ పదవిని నిర్వహించగల నేర్పు. ఓర్పు. ఓవి. తెలివి- అన్నీ వుండాలి- పార్లమెంటులో మెజారిటీ పార్టీకి నాయకుడై కూడా వుండాలి" అన్నాడు.

"పార్లమెంటంటే..." ఎదురు ప్రశ్న వేశాడు అనీల్.

"నీకిప్పుడే చెబితే తెలీదుగాని—నన్ను పేపరు చదుకోనియ్" అంటూ పేపర్లోకి తలదూర్చేడు భవానీ ప్రసాద్.

సుమారొక గంటపోయాక తల్లి దగ్గరకు వెళ్ళాడు అనీల్.

"నువ్వింకా ఇలాగే వున్నావూ? స్నానం చేసిరా. టిఫిన్ పెడతాను." అందావిడ. అనీల్‌ను చూడగానే.

"అలాగే మమ్మీ" అన్నాడేగాని అక్కడ్నించి కదల్లేదు అనీల్.

ప్రధానితో మాట్లాడాలి!

"ఏమిటి?" అందావిడ విసుగ్గా.

"అదికాదు మమ్మీ గాంధీగారు బాగా చదువుకున్నవారూ. మన దేశానికి స్వాతంత్ర్యం రావడానికి ఎక్కువ కష్టపడ్డవారుకదా- మరి— ఆయనెందుకు ప్రధానమంత్రి అవలేదూ?"

"ఏమో నాకూ తెలీదు-ముందు నువ్వెళ్ళి స్నానం చేసిరా." అంది.

"చెప్పు మమ్మీ ప్లీజ్"

బతిమాలే ధోరణిలో ముఖం పెట్టేడు అనీల్.

"కొందరు ఏ చిన్నపని, చేసినా స్వార్ధంతో చేస్తారు. నీలాగా నాలాగానూ కానీ గాంధీగారలాకాదు- నిస్వార్ధంగా దేశంకోసం పాటు బడ్డారు- ఒక జాతి ప్రజల స్వేచ్ఛకోసం కొన్ని సిద్ధాంతాలను నమ్మి కుని కృషి చేశారు. విజయం సాధించారు- అందుకే ఆయనను జాతి పిత అన్నారు."

"అయితే.... మరీ...." ఇంకా ఏదో అడగబోతున్న అనీల్‌కి మధ్యలోనే అడ్డుపడిందావిడ.

"నీ యక్షప్రశ్నలకు నేనిప్పుడు జవాబులు చెప్పలేనుగానీ నువ్వెళ్ళి స్నానం చేసిరా" అంది.

అసంతృప్తిగానే అక్కడినించి కదిలేడు అనీల్.

ఆ సాయంత్రం భవానీప్రసాద్ ఆఫీసునుండి వచ్చే వేళకి వీధి గుమ్మంలో కూర్చునివున్నాడు అనీల్.

"ఏరా అనీల్ ఈరోజు ఆటకి వెళ్ళలేదేం?" అడిగేడాయన వస్తూనే.

"మరీ.. ఆటలెక్కువై పోతున్నాయని అంటోంది అమ్మ. అందుకే వెళ్ళలేదు."

"పిల్లలు సాయంకాలాలు ఆడుకోవాలి. ఆ తర్వాత చదువు."

"నేను హిందీ నేర్చుకుంటాను డాడీ- హిందీ మాష్టారిల్లు యిక్కడికి దగ్గిరేనట- సాయంకాలాలు చెప్తారట."

"నేర్చుకుందుగాన్లే- ఇప్పట్నించీ ఎందుకూ?"

చిన్నప్పట్నించీ నేర్చుకుంటేనే వస్తుందటగా ఏదయినా"

"అవున్లే కానీ హిందీయే నేర్చుకోవాలని ఏముంది? సంస్కృతం నేర్చుకోవచ్చుగా అన్ని భాషలకూ తల్లిలాంటిది సంస్కృత భాష సంస్కృతం మాష్టారిల్లు కూడా మన వీధిలోనే వుంది."

అనీల్ వెంటనే ఏమీ మాట్లాడలేదు. క్షణం ఆగి అన్నాడు.

"హిందీ నేర్చుకోకే తాతయ్య గాంధీగారితో మాట్లాడలేకపోయాడు. తాతయ్యకు హిందీ వచ్చి వుంటే బాగుండేది గదా"

"ఓ అదా సంగతీ" నవ్వేశాడు భవానీ ప్రసాద్.

"తాతయ్యకు హిందీ రాదేమోగానీ ఇంగ్లీషు వచ్చుగదా?-మరి తాతయ్య మాట్లాడాలనుకుంటే గాంధీగారితో ఇంగ్లీషులోనే మాట్లాడేవాడుగదా"

"నిజమేడాడీ-మరి తాతయ్య నాతో ఎందుకలా చెప్పాడు?"

"నువ్వేమంటావో ననీ___?"

అనీల్ కాస్సేపాలోచించి మరో ప్రశ్న వేశాడు

"అవునుగానీ డాడీ నువ్వు నెహ్రూగారితో మాట్లాడేవా ఎప్పుడైనా?"

"ఎందుకు మాట్లాడ్డం"

"ఎందుకేమిటి? ఆయన మన మొదటి ప్రధానమంత్రి కదా"

"అయితే ఏమిటి?"

అనీల్ జవాబు చెప్పలేదు- వాడి బుర్రలో ఏవేవో ఆలోచనలున్నాయని గ్రహించేడు భవానీప్రసాద్. కాస్సేపు ఆగి అన్నాడు అనీల్.

"డాడీడాడీ-నాకు మన ప్రధానమంత్రితో మాట్లాడాలని వుంది-" అన్నాడు గోముగా ఈమారు నిజంగానే ఆశ్చర్యపోయాడు భవానీ ప్రసాద్. ఇంత చిన్న వయసులో అదేంకోరిక?

"సరే మాట్లాడుదుగాని" అంటూ లోపలికి వెళ్ళిపోయాడు. కానీ అనీల్ ఆ విషయం మరిచిపోలేదు. రాత్రి భోజనాలు చేస్తున్నపుడు మళ్ళీ తండ్రితో అన్నాడు.

"డాడీ మరి నేనెప్పుడు ప్రధానమంత్రితో మాట్లాడ్డం?" అని.

"ఏం మాట్లాడతావ్" అడిగింది అనీల్ తల్లి.

"ఏదో ఒకటి. నీకెందుకు? ఆయనకో మాట్లాడాలంతే.

"దేశ ప్రధానమంత్రి అంటే ఏమనుకున్నావ్- మనలాంటి సామాన్యులు మాట్లాడ్డానికి కుదరదు."

"మరెలా?"

"నువ్వు పెద్దయి ఏ ఐ.ఏ.ఎస్. ఆఫీసరివో. రాజకీయ నాయకుడివో అయితే అప్పుడు కుదరొచ్చు."

"పెద్దయ్యాకకాదు- ఇప్పుడే మాట్లాడాలి?"

"అయితే ఒకపని చెయ్యి వచ్చేవారం ప్రధానమంత్రి మన వూరొచ్చే ప్రోగ్రాం వుందట- అప్పుడు నిన్ను తీసుకెళ్తాను. మాట్లాడుదూగాని" అన్నాడు భవానీప్రహద్.

"నిజంగానా డాడీ"

"నిజమే"

ఆ రాత్రి ఎన్నెన్నో కలయి కంటూ పడుకున్నాడు అనీల్.

ఆ మరుసటి వారం వచ్చింది- వచ్చినట్లే వెళ్ళింది కూడ!

ఏదో శాస్త్రవేత్తల సదస్సులో మాట్లాడ్డానికి ప్రధాని వచ్చారు- వెళ్ళారు- ఆయనను కల్సుకునేందుకు వెళ్ళిన అనీల్‌కు నిరాశే ఎదురైంది.

"చూశావుగా....ఆయనెంత బిజీగా వున్నారో మనలాంటి వారు

మామూలు విషయాలు మాట్లాడానికి కుదరదు." అన్నాడు భవానీ ప్రసాద్.

"ఆయన చుట్టూవున్న వారంతా ఎవరు డాడీ?"

"వాళ్ళంతా పెద్ద పెద్ద ఆఫీసర్లూ, మంత్రులూ, పోలీసాఫీసర్లూ, బాడీగార్డులూనూ...." చెప్పాడు భవానీప్రసాద్.

"బాడీగార్డులంటే....?"

"అంటే....మన ప్రధానమంత్రి దేశానికి ముఖ్యమైన వ్యక్తి కదా ఆయనకే ఆపదా కలగకుండా వాళ్ళు జాగ్రత్తగా చూసుకుంటా రన్నమాట"

"వాళ్ళు ప్రధానితో మాట్లాడతారుగా"

"ఆహా"

"మరి మమ్మీ చెప్పినట్టు ఆయనతో మాట్లాడాలంటే పెద్ద ఆఫీసర్లే అవక్కర్లేదుగా"

భవానీ ప్రసాద్ మాట్లాడకుండా అక్కడనించి కదిలిపోయాడు. ఆ ముచ్చట జరిగిన నెలలోనే వచ్చింది బాలలదినం.

ఆ రాత్రి టెలివిజన్‌లో ప్రధానమంత్రి బాలలగురించి మాట్లాడేరు. ఢిల్లీలోని కొందరు బాలలతో చిరునవ్వులు చిందిస్తూ మాట్లాడేరు. మరీచిన్న పిల్లలకు చాక్లెట్లిచ్చి ముద్దులు పెట్టుకున్నారు.

ఆ దృశ్యాన్ని టీవీలో చూస్తున్న అనీల్ మనసు అదోలా అయిపోయింది. తనూ ఢిల్లీలో వుండివుంటే.... ఆ పిల్లలతో పాటు తనూ వెళ్ళివుంటే.... ప్రధానితో మాట్లాడేవాడేగా!

"ప్రధానమంత్రి ఎంతో గొప్పవ్యక్తి కావొచ్చు. కానీ ఆయనక్కడ రోజూ ఎంతో మందితో మాట్లాడుతూ వుంటారుగా-ఆ చాలా మందిలో తనూ ఒకడు కాలేడా?"

అనీల్ ఆలోచించడం మొదలుపెట్టాడు.

నాలుగు రోజుల తర్వాత తల్లీతండ్రీ ఏదో ప్రయాణం గురించి మాట్లాడుకుంటూంటే అక్కడికి వెళ్ళాడు అనీల్.

భవానీ ప్రసాద్ ఆఫీసులో నాలుగేళ్ళకోసారి కుటుంబమంతా ఇండియాలో ఎక్కడికైనా వెళ్ళిరావడానికి ఫ్రీ పాస్ యిస్తారు.

ఎటు వెళ్ళాలో అని తర్జన భర్జన పడుతున్నారు వాళ్ళు-

"ఇటు కన్యాకుమారి దాకా వెళ్తే దార్లో మద్రాసు, మదురై, ఊటీ.... ఎన్నో చూడొచ్చు.' అంటున్నాడు భవానీప్రసాద్.

"ఒద్దు-కాశ్మీరే వెళ్దాం. దార్లో ఢిల్లీ, ఆగ్రా, చూడొచ్చు." అంటోంది అనీల్ తల్లి.

"ఏరా నువ్వు చెప్పు ఎటువెళ్దాం?" అడిగేడు భవానీప్రసాద్.

"కాశ్మీర్" అన్నాడు అనీల్ ఠక్కున-

ఢిల్లీలో దిగేక గానీ తెలీలేదు భవానీప్రసాద్‌కి అనీల్ కాశ్మీర్ వైపు ఎందుకు వెళ్దామన్నాడో!

పార్లమెంటు భవనం చూస్తున్నపుడు పేచీ పెట్టేడు అనీల్- నేను ప్రధానమంత్రితో మాట్లాడతానూ అని.

భవానీప్రసాద్‌కి ఏం చెప్పాలో అర్ధం కాలేదు-

"ఇలా ఢిల్లీ వచ్చిన వాళ్ళంతా ఆయనతో మాట్లాడాలంటే కుదురుందా? మనం మాట్లాడే విషయమేమిటో.... ఎందుకు కల్సుకోవాలనుకుంటున్నామో తెలియజేస్తే.... అది ప్రభుత్వ అధికారులకు సబబనితోస్తే అప్పుడాయనను కల్సుకొని మాట్లాడ్డానికి ఒప్పుకోవచ్చు. ఆ అవకాశం సాధారణంగా మనలాంటి సామాన్యులకు కలగదు." అని నచ్చజెప్పాడు.

అనీలేం మాట్లాడలేదు. కానీ, వాడి కళ్ళలో సుళ్ళు తిరిగిన కన్నీటిని మాత్రం భవానీప్రసాద్ స్పష్టంగానే చూశాడు.

అనీల్ కోరిక కోరదగినది కాకపోవచ్చు-కానీ అది సంభవమా? అనీల్ దృష్టిని మళ్ళించడానికి వెళ్ళిన ప్రతిచోటా ఎన్నెన్నో అతని కిష్టమైన వస్తువుల్ని కొన్నాడు భవానీప్రసాద్. కానీ అవేవీ అనీల్ లోని కోరికను అణచలేక పోయాయన్న సంగతి భవానీప్రసాద్‌కి తెలియదు.

* * *

ప్రధానమంత్రి వచ్చేస్తున్నారు.

జనంలో కలకలం మొదలైంది-

వి.ఐ.పీలూ, పురప్రముఖులూ, పోలీస్ సిబ్బందీ. కెమేరా మెన్‌లూ. విలేఖర్లూ, టీవీ రిపోర్టర్లూ- ఆవరణంతా జన సమర్ధంగా వుంది.

ఒకప్రక్క ఏడ్పులూ.... మరొక ప్రక్క ఆశల చూపులూ-

ఆస్పత్రి ఆవరణంతా హడావుడిగా వుంది.

ప్రధాని కారు గుమ్మంలో ఆగింది-కారుదిగి, చకచకా నాలుగు అంగలలో లోపలికి నడిచారు ప్రధాని-అతని వెనకే ఆరోగ్యమంత్రి, వ్యవసాయమంత్రి, పట్టణాభివృద్ధిమంత్రి, హోం శాఖామంత్రి-

అంతకు ముందే అక్కడికొచ్చిన కేంద్ర భూకంపాల పరిశోధనావిభాగపు డిప్యూటీ డైరక్టర్ జనరల్ ప్రధానికి వివరాలు అందజేస్తున్నారు.

"నిన్న తెల్లవారు ఝామున ప్రజలంతా గాఢనిద్రలో వుండగా జరిగింది సార్- ఒక నిముషంపాటు భూమి కంపించింది."

"భూకంప తీవ్రత రిచ్ టర్ స్కేలు మీద 6.5 పాయింట్లు నమోదయింది సార్- 1934 సం॥ తర్వాత యింత భారీ భూకంపం రావటం ఇదే ప్రథమం-"

"ఇప్పటికి సుమారు నాలుగొందల మంది మరణించారని తేలింది. గాయపడిన రెండువేల మందిలోనూ వెయ్యిమందికిపైగా యీ ఆస్పత్రిలోనే చికిత్స చేస్తున్నారు."

ఒక్కొక్కరుగా ప్రధానికి వివరాలు చెబుతున్నారు-

ఆయన ఏవేవో అడుగుతున్నారు- సహాయక కార్యక్రమాల విషయంలో రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి తోడ్పడవలసిందిగా హోం, వ్యవసాయ మంత్రిత్వశాఖలకు ఆజ్ఞలు జారీ చేశారు.

ఆ తర్వాత ఆస్పత్రిలో కోలుకుంటున్న బాధితులను ఒక్కొక్కరినీ పరామర్శించడం మొదలు పెట్టేరు ప్రధాని.

"ఇది ఎలా జరిగిందో మీరు చెప్పగలరా" తలకీ, చేతులకీ కట్లతో వున్న భవానీప్రసాద్‌ని ప్రశ్నించేరు ప్రధాని-

"అందరం నిద్రలో వుండగా భూమి కంపించింది- ఒక్కసారి ఇంటిల్లిపాదిమీ ఉలిక్కిపడి లేచాం- అప్పటికే యింటిగోడ పగుళ్ళిచ్చింది- ప్రాణభయంతో బయటకు పరుగులెత్తేం-- ఆ సమయంలోనే ముందు గోడ కప్పుకూలింది- మృత్యువాత పడకుండా ఎలా తప్పించుకున్నామో ఆ దేముడికే తెలియాలి"

ఆ ప్రక్క బెడ్‌మీదున్న అనీల్‌కి అన్నీ వినబడుతున్నాయి-

అటు ప్రధానమంత్రి ప్రశ్న-ఇటు తండ్రి జవాబు-మధ్యలో ప్రజల గోల- అనీల్‌కి ఒకప్రక్క సంతోషం-మరో ప్రక్క దుఃఖం కలుగుతోంది-సుమారొక పావుగంటనించీ శక్తినంతా కూడదీసుకుని కళ్ళు తెరవాలని ప్రయత్నిస్తున్నాడు- కానీ ఏదో మత్తులో కూరుకుపోతున్నాడు-కుడికాలు భారంగా వుంది. నాలుక తడారిపోతూంది.

ప్రధానీ అనీల్ దగ్గరకు వచ్చారు-

"ఏమైంది బాబూ-ఇప్పుడెలా వుంది నీకు?" అనీల్ చేతిని తన చేతిలోనికి తీసుకుని అడిగేరు-అనీల్ బలవంతాన కనురెప్పలు కదిల్చి నెమ్మదిగా విప్పేడు.

ఎదురుగా ప్రధాని! భారతదేశపు ప్రధానమంత్రి! తను ఎన్నాళ్ళగానో మాట్లాడాలని కలలుకంటున్న ఒక గొప్ప పదవిలో వున్న వ్యక్తి తన ఎదురుగా.

మాట్లాడాలని పెదిమలు కదిలేచేడు- ఆనందంతో కళ్ళలోకి నీళ్ళూరుతున్నాయ్- ఏవేవో మాట్లాడాలనీ.... ఎన్నో అడగాలనీ.... ఏవో చెప్పాలనీ....కోరిక!

కానీ మాట బయటకురావటానికి శక్తి చాల్లేదు.

ప్రధాని కదిలి పోతున్నారు........

అనీల్ కళ్ళలో నీటిపొర అడ్డంగా.... దుఃఖానికి ప్రతీకగా!